

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FORENING & MUSEUM

Nr. 2 / 2018

Kære medlemmer

Museumsforeningen holdt sin årlige generalforsamling den 20. marts 2018 og i forbindelse med generalforsamlingen blev årbogen for 2017 uddelt. Referat af generalforsamlingen kan ses på foreningens hjemmeside.

Medlemmer, der ikke var til stede på generalforsamlingen, kan afhente årbogen på Bymuseet mod forevisning af medlemskort.

I sommerens løb vil der være mange arrangementer for de historisk interesserede.

Træskibsejernes Sammenslutning afholder i år sit årlige pinsestævne i Helsingør. Det betyder, at havnen i Helsingør fredag den 18. og lørdag den 19. maj vil være fyldt med traditionelle gamle træskibe. Om lørdagen vil der også være præsentationssejladser.

Museumsforeningens tur til Poznan foregår fra den 28. maj til den 1. juni.

Den 5. juni er der Grundlovsarrangement på Flynderupgård, og søndag den 17. juni er der en vandretur i Hornbæk Plantage.

Det årlige Sundtoldsmarked foregår lørdag den 18. august.

Foreningens éndagestur til Skåne finder sted lørdag den 25. august.

Læs mere om foreningens arrangementer sidst i bladet og på foreningens hjemmeside.

Der er deadline for Forening & Museum nr. 3 den 19. juni. Bidrag sendes til Bente Thomsen på mail: btsnekkersten@gmail.com

Torben Bill-Jessen

Forsidebilledet

Stengade 20 efter restaureringen 2017-2018.

Foto: Finn Strabo.

FORENING & MUSEUM

Bente Thomsen (ansvh.)

Torben Bill-Jessen

Eva Arnsfelt

Maibritt Bager

Tryk: **Nofoprint, Helsingør**

Forening & Museum

udkommer med 4 numre om året i februar, maj, august og november.

Stof til bladet sendes til btsnekkersten@gmail.com eller tb-j@stofanet.dk

Helsingør

Museumsforening

Formand: **Torben Bill-Jessen**

Næstformand: **Tom Sinding**

Kasserer: **Flemming Jensen**

Maibritt Bager

Bent Jensen

Ingrid Dora Jarntjær

Elisabeth Thorsen

Bente Thomsen (suppleant)

Eva Arnsfelt (suppleant)

Tilforordnet: **John Zilmer**

Foreningens hjemmeside:

www.helsingormuseumsforening.dk

Kontingent for 2018

200 kr. for enkeltpersoner

250 kr. for par

550 kr. for firmaer

Betaling kan ske på:

Reg 2255 konto 1905639169

eller ved henvendelse på

Helsingør Bymuseum,

Sct. Annagade 36

Kold blæst fra øst

af Ivars Silis

I 1945 befandt der sig ca. 275.000 flygtninge i Danmark. Størstedelen var tyske flygtninge, men ca. 30.000 blev betegnet som "ikke-tyske flygtninge". Af dem kom ca. 6.000 fra de baltiske lande. Balternes situation var kompliceret, fordi USSR anså dem for sovjetiske statsborgere, mens de selv hævdede sig statsløse. De danske myndigheder holdt i efterkrigsårene lav profil, og det lykkedes at undgå et krav om tvangsrepatriering. Langt de fleste af de baltiske flygtninge emigrerede oversøisk, meget få blev i Danmark.

Ivars Silis kom i 1945 som 4-årig fra Letland til Danmark. Hans mor flygtede med sine to små børn, da de sovjetiske tropper tromlede frem. Ivars Silis udgav i 2009 sine barndomserindringer "Slot under vand". Heri beskriver han bl.a. opholdet på Gurrehus i vinteren 1945-46, hvor 300 lettiske flygtninge var indkvarteret. Ivars Silis har venligst givet os tilladelse til at trykke kapitlet "Kold blæst fra øst". "Ubåden", som omtales i teksten, er et af loftsværelserne, hvor otte mænd sov i etagesenge.

Næppe var påsken overstået, før vinden svingede om i nordøst og sendte et klart, men køligt pust ind over Nordsjælland. Jeg var stadig en trofast gæst i Ubåden. En aften var intet mindre end en bombe slået ned i Gurres lysegrønne idyl: Lejrchefen havde meddelt, at en major fra

den sovjetiske ambassade ville bære os med sit besøg. Vi ikke alene burde, men ligefrem skulle overvære et offentligt møde om tre dage. Det var dog en repræsentant for de allierede, som var med til at besejre den fælles fjende, Hitler. Almindelig bestyrtelse, hvordan skulle besøget tolkes? Var det et forvarsel om noget værre? Ville Danmark anerkende Sovjetunionens annekstion af De Baltiske Stater? Det havde svenskerne gjort for længst. Sovjet blev ved med at bearbejde den danske regering, og spørgsmålet var, om den kunne modstå presset i længden. Senere er det kommet frem, at myndighederne i Danmark frygtede, at russerne ville kæde balternes tilhørsforhold sammen med erstatningskrav fra danske firmaer, som var blevet nationaliseret i Baltikum, og vistnok også med de danske sydslesvigeres skæbne som tyske krigsfanger i Sovjetunionen.

Den dag meddelelsen kom, var Ubåden stuvende fuld. Ud over dets sædvanlige besætning kunne jeg se både Valgis, Gals, Sikais, Andrejs ... og en del andre. Den anspændte stemning forplantede sig til mit modtagelige sind. Jeg anede sammenhængen, men forstod langtfra alt, og er derfor henvist til at mikse egne erfaringer med den udgave, jeg senere hørte genfortalt så tit.

Ingen forstod de danske kommunister, som givetvis havde haft en finger med i besøget. Hvordan kunne et folk, der er vokset op i et demokrati og forkælet af

Postkort af Gurre Slot. Helsingør Museer.

den moderne historie, have et diktatur som forbillede? Enhver lette vidste, at kommunistpartiet kun havde ét mål: at svække den danske forsvarsvilje, at gøde jordbunden for en magtovertagelse. Og så skulle de nok få kærligheden at føle. Tjekaen (det hemmelige politi), ville kun have hånletter til overs for disse naive sjæle. De ville som de første blive hængt i lygtepælene. De drømmer om arbejderens paradys, men vil få rød terror og russisk imperialismen i stedet.

„Enten er de født naive”, kom et frisk bud fra Valgis „men så godtroende kan ingen være, eller også er partiet købt af KGB.”

„Det sidste! Det sidste!” mente flere. Da samtalen hurtigt gled over i stormagtspolitik og krigen, dristede denne

Sikais sig til at udtrykke en vis forståelse for Stalins ikkeangrebspagt med Hitler. Han mente at 'Det Store Overskæg' var i sin gode ret til at vinde tid, forberede sig til det endelige opgør, som så måtte koste os baltere vores frihed.

Roberts var den første, der kom sig over forbløffelsen: „Du kan muligvis se krigen fra så mange overordnede synsvinkler. Men jeg kun fra én. Den lettiske. De små folks. Og om vi er besatte af det ene diktatur eller det andet, er lige fedt. De benytter sig af de samme infame metoder.”

Sådan bølgede diskussionen længe frem og tilbage indtil Dainis skar igennem: „De herrer, de herrer. Livet er konkret. Skal vi ikke samle os om situationen her og nu? Om majorens besøg. Hvad gør

vi? Vi kan ikke nøjes med at gi' ham den kolde skulder, vel?"

„Nej da,” svarede Roberts oplagt „Over bord med diplomatiet.”

„Vi må forære ham en oplevelse. Noget han vil huske”, kom det håbefuldt fra Valgis.

Ja, der skal salt og peber på,” bifaldt Circenis ved at klasje næven i venstre håndflade.

Tre dage senere stod jeg bag nogle større drenge henne ved hushjørnet og så med hamrende hjerte ud mod vejen. I samme øjeblik en sort limousine drejede ind ad indkørslen, forduftede alle de voksne. Vognen standsede lige foran hovedindgangen. Røde vimpler lagde sig ind til de forkromede stænger og skjulte i folderne hammer og segl broderet i guld. Chaufføren sprang ud, løb over til den modsatte side, åbnede bagdøren og slog hælene sammen i stram honnør.

Jeg ved ikke, hvad jeg havde ventet, måske noget i retning af et trehovedet uhyre ligesom i Grimms eventyr. Gæsten gav sig god tid ... men foreløbig kunne min nysgerrighed og krydsede ben holde frygten i skak.

Først blev en brun dokumentmappe stukket frem – den tog chaufføren med et stift buk. Derpå fulgte en sort læderstøvle, så den anden endnu langsomme, og til sidst en flad hattepuld og brede epauletter. Under en vældig kasket rettede en undersætsig krop sig ud, og da majoren trak ned i sin grå uniformsjakke, klirrede striben af medaljer. Han snuppede mappen fra ordonnansen, skød brystet frem og gik resolut de få trin op til hovedindgangen, ledsaget af

en vims tolk i en alt for stor, dobbeltradede habit. Lejrkommandanten tog stakåndet imod.

Vel var majoren ventet, men alt andet end velkommen. Lejrens tillidsmand havde opfordret flygtningene til at ignorere den frygtede gæst. Det var vel ikke forspillet til en udlevering efter svensk forbillede? Eller ville nogen måske bryde sammen af længsel efter familien i Letland og give efter i et svagt øjeblik? Ubådens besætning var dog ikke i tvivl. Flere havde taget opstilling i korridoren og nidstirrede tavst den opblæste major. Først skulle majoren indtage en solid frokost i enrum med kommandanten. Hvidt porcelæn flankeret af små og store glas ventede. Fru Kvistgaard kom med kryddersild, spegepølse og lun leverpostej og en håndfuld duggede flasker. Mor og andet lettisk køkkenpersonale havde hængt forklæderne fra sig og nægtede pure at servere for gæsten.

Bagefter lyttede en spredt skare til majorens tale i havesalen – i tavshed. De fleste andre havde lagt sig med et pludseligt opstået epidemisk ildebefindende.

Tolken oversatte til lettisk – de færreste forstod russisk – mens han overdrevent efterlignede talerens fagter. I en besynderlig blanding af historisk vrøvl, sentimentalitet og slet skjulte trusler prøvede majoren at overtale flygtningene til at vende hjem til deres elskede fødeland, til glitrende floder, der bugtede sig mellem gyldne kornmarker ... Men så kunne Valgis heller ikke nære sig længere og råbte op til taleren:

„Hvornår rejser I russere hjem til JERES fødeland!?”

Spørgsmålet blev hængende i tolkens stammen og mundvand. Majoren fortsatte uanfægtet med at prise 'den socialistiske sovjetrepublik Letland', der havde sluttet sig til det store, tapre fædreland. Den socialistiske arbejderstat ventede os med åbne arme. Bare kom, kom ...

Ak, ak! Tilhørerne vidste kun alt for godt, hvordan tingene hang sammen. Nok manglede Sovjet faglært arbejdskraft, men det var langt vigtigere for Stalin at kvæle de stemmer i Vesten, som havde følt regimet på egen krop og kunne sprede 'ondsindet propaganda' om systemets velsignelser. Majorens tale rummede ikke en stavelse om deportationer, slavelejre, censur, tortur, tvangskollektivisering, henrettelser.

Til slut erklærede majoren, opkogt af snapsen og grebet af sine egne ord, at nu kunne hans vildfarne børn trygt komme til lillefar og betro ham deres længsler. Han ville personligt sørge for, at enhver hurtigt og ganske gratis ville blive befordret hjem til sin fødeegn, få arbejde, sin bolig tilbage og blive forenet med sine kære – med en sørgende mor, en savnet bror, en kærlig søster ... et varmt hjerte.

I dagens anledning fik majoren stillet kommandantens bureau til rådighed som hvervekontor og skriftestol. Men ingen kom. Efter nogen tid listede Valgis sig på tåspidser hen til døren og så gennem nøglehullet, hvordan majoren rejste sig og begyndte at gå rastløst frem og tilbage, satte sig på skrivebordets kant, trommede utålmodigt i den blanke bordplade med fingrene ude af takt med vægurets tikken ... tik ... tak ... tik ... tak ...

Valgis vinkede til kammeraterne. Nu skulle de rykke frem.

Senere fortalte han, hvordan officeren havde smilet bredt ved lyden af de mange raske trin på gangen. Tungespidsen havde fugtet de tykke læber. Ligesom ræven ved synet af en flok gæs.

En fast banken på døren.

„Kom ind!” buldrede majoren oplagt på russisk.

Døren blev åbnet på klem.

„Her! En hjemrejsekandidat!” lød det fra gangen, og ind for en hidsig, gammel gedebuk med en rød stjerne malet i panden. Med sænkede horn strøg det arrige bæst lige mod officeren. Majoren væltede blækhus og stempler og gik bagover med alle papirer og dokumenter flagrende omkring sig. Roberts, Ansitis, Gulbis og Valgis skyndte sig at smække døren i ... alle de eder, spark, kvasen af stoleben og brægen var ikke for sarte ører.

Inden tumulten helt var forstummet, fløj døren op på ny, og ud stormede majoren med mappe, dokumenter og kasket i favnen. Rød i hovedet som en dansk postkasse strøg han gennem korridoren ledsaget af flygtningenes piften og latter og ud på gårdspladsen. Med den ene støvle på bilens trinbræt snurrede han rundt mod forsamlingen, der var fulgt efter med hænderne begravet i jakkelommerne. Han fægtede truende med næven og skreg: „I, I fascister! Jeg, vi ...” ordene spruttede og snublede over hinanden „Sovjet ... iff ... Sovjetunionen ... ifff ... kommer tilbage! Og så skal I se! Den tapre ... den uovervindelige Røde Hær vil knuse, vil smadre ...” Lige i det øjeblik susede et mågeæg gennem luften og ramte majorens rød-

Gurrehus nu. Foto: Wikimedia Commons.

plettede isse ... sjask! Valgis' boldøje fornægtede sig ikke; med blommen løbende ned ad øret dykkede majoren forbløffende adræt ind i bilen. Motoren sprang til med et brøl, og mens æg regnede ned over limousinen, drejede den på hvinende dæk skarpt til højre, rundt om pillen med stengløven og forsvandt i retning af Tikøb.

Lejrens 'ældste' frabad sig på sine landsmænds vegne den slags provokationer for fremtiden. Den engelske militærmission i Danmark, som havde det øverste ansvar for de baltiske flygtninge, måtte endnu en gang forsikre, at ingen ville blive udleveret eller sendt til Letland imod deres vilje. Ingen.

Men et gran af frygt og tvivl om de danske hensigter blev alligevel hængende og kastede for fremtiden mørke skygger over livet i Gurre. Mændene fra Ubåden havde ligefrem udset sig en plimsoller i et nordsjællandsk fiskeleje, som de i givet fald kunne splejse til eller 'låne' til en flugt til England.

Dagen efter majorens gæsteoptræden tryglede Sikais, der nu var begyndt at gå med solbriller, lejrchefen om at blive forflyttet til en anden lejr – og fik ønsket opfyldt.

Til forundring for mange var der dog tre, der et par dage senere meldte sig til 'repatriering'. – En erklæret kommunist, lad gå, men også 'Fyldepenen' stadig lige mørk og tavs, syg af længsel, og minsandten også unge lèva, der led af ulykkelig kærlighed til en af lejrens ungarke. Trekløveret forlod Gurre i en lille overdækket lastbil i en byge af rådne æg. Senere fortrød kvinden sin impulsive beslutning, og efter sindsoprivende forhandlinger lykkedes det de danske myndigheder at udfri staklen.

Majoren så vi ikke mere til. Men der var andre repræsentanter fra den sovjetiske ambassade, som med jævne mellemrum dukkede op i vores lejre. Nu under dansk politiskorte og altid med yderst kort varsel.

Skam få den der tænker ilde derom

Af Jørgen Lind

Helsingør spillede en vigtig rolle, da Frederik 2. i 1582 blev udnævnt til ridder af Hosebåndsordenen.

Den berømte britiske orden blev indstiftet i 1340'erne og er dermed Europas ældste orden. Myten fortæller, at den engelske konge Edward 3.s elskerinde, grevinden af Salisbury, under en dans tabte sit hosebånd (= strømpebånd), og de omkringstående adelsmænd havde svært ved at skjule deres morskab. Kongen tog hosebåndet, bandt det om sit eget ben og udtalte ordene *Honi soit qui mal y pense* – på dansk: ”skam få den, der tænker ilde derom”, hvilket skulle blive ordenens devise.

En anden myte fortæller, at Richard 1. var inspireret af Sankt Georg (Sankt Jørgen), hvis ridder siges at have bundet hosebånd om deres ben under kampene i korstogene og vandt slaget. Denne hændelse kan kong Edward have tænkt på ved ordenens grundlæggelse. To danske konger – Erik af Pommern (som gav Helsingør sine købstadsprivilegier og sit slot) og Hans – var blevet tildelt det fine hosebånd, da Elizabeth 1. i april 1579 besluttede at indlemme Frederik 2. i riddernes eksklusive kreds. Af forskellige årsager gik der over tre år, inden han fik overrakt or-

denen ”i denne Anledning til Danmark afsendt overordentligt Gesandtskab”.

Kongen sagde først nej

De britiske udsendinge ankom med skib til Helsingør 22. juli 1582. Gesandtskabet bestod af en fornem adelsmand (Lord Willoughby), ordenens våbenkonge (Gilbert Dethik) og ordensherolden (Robert Glover Somerset). De fine herrer var ledsaget af et talrigt og prægtigt følge, som det hedder i en artikel om begivenheden, trykt i *Illustreret Tidende* 25. januar 1863. Heraf fremgår, at hele arrangementet var lige ved at gå i vasken, fordi den danske konge på det bestemteste frabad sig at trække noget så feminint som et strømpebånd på sit royale ben.

Illustreret Tidendes artikel beretter:

Efter Gesandtskabets Ankomst hængik der nogen Tid med Underhandling, der førtes paa den ene Side af Lord Willoughby, paa dansk Side derimod af den franske Gesandt og fire danske Adelsmænd, angaaende Maaden, hvorpaa Installationen skulde foregaa, idet Kong Frederik hverken ønskede at iføre sig Ordensklæderne, eller at underkaste sig andre Ceremonier end den at modtage Ordenen ”i Navnet Faderens, Sønnens og den Helligaands”. Lorden forestillede de danske Underhandlere, ”hvor

Frederik 2., skildret af sin hofmaler Melchior Lorck.

ærefuld Ordenen var, formedelst dens første Stifter, formedelst de hæderlige Vilkaar og Punkter, den var grundet paa, og Mængden af høiberømte Keisere, Konger og Fyrster i dette Selskab og Samfund; at Virkningen deraf var kun i ædel og dydefuld Samdrægtighed at forene og forbinde ædle og dydefulde Fyrsters Sind til Guds Ære, til deres u dødelige Berømmelse og til deres Staters fælles Bedste. I Henseende til Klæderne, da vare de ei alene kostelige, men ogsaa meget klædelige og pyntelige, saaledes at ingen Fyrste havde afslaaet dem, men adskillige havde holdt det for en stor Ære at bære dem; og for heri end mere at tilfredsstille ham (Kongen) havde han (Gesandten) sendt ham et Bille-

de af en Mand, saaledes paaklædt, tillige med Statuternes Brug”.

Flere dages fest i Helsingør

Paa Grund af disse Forestillinger, der blev Kongen nøie forklarede af de danske Underhandlere, bekvemmede Hans Majestæt sig til at modtage Ordenen, og ankom i den Anledning den 9. August til Kronborg.

Her blev nu store Foranstaltninger truffene til Forherligelse af denne for Kongen saa hæderfulde Begivenhed, og efter at Lord Willoughby havde haft Audients og overrakt sit Ereditiv om Mandagen den 12te August, berammedes den næste Dag, Tirsdagen, til Insigniernes høitidelige Overleverelse. Omgiven af et glimrende Hof, modtog Kongen Gesandskabet paa Kronborg, ”meget kongelige forberedt modtog han Klæderne med hans egne Hænder, og med stor Fornøielse modtog og bar Hosebaandet, Halskjeden og Georgsbilledet”, som det hedder i Lord Willoughbys egenhændige Indberetning til Dronning Elizabeth.

Efter Modtagelsen af Insignierne lovede Kongen at udfylde det ham overrakte Document angaaende Eden, og da Ceremonierne vare til Ende, tordnede alle Kronborgs Kanoner Budskabet om den Hæder, der var vederfaret Kong Frederik, udover de rullende Bølger. Derpaa blev der ”til Ære for Hosebaandet” givet et kongelige Gilde, og Dagen sluttede med et konstigt og prægtigt Fyrværkeri.

De paafølgende Dage vexlede med Jagtfester og kongelige Maaltider, og om Løverdagen d. 17de Aug. stededes Ge-

*Nuværende riddere af hosebåndsordenen under en procession i London.
Foto: Wikimedia Commons*

sandskabet til Afskedsaudients, hvorpaa det forlod Danmark med indtrykket af en gjestevenlig og gjæv Konge, der raadede over et rigt og skjønt Land”.

Døde af druk

Således slutter artiklen fra 1863. Apropos de omfattende festligheder i Helsingør er det en velkendt sag, at det i 1500- og 1600-tallet hørte til dagens orden at svire og drikke alkohol ud over al måde, hvis man ellers havde råd til det. Og det havde kongen jo. Frederik 2. døde som kun 53-årig, seks år efter at være blevet hosebåndsridder. I sin ligprædiken sagde præsten Anders Sørensen Vedel med rene ord, at majestætens død måtte tilskrives et umådeholdent spiritusforbrug.

Margrethe er også med

Tilbage er at notere, at ud over den britiske kongelige familie og udenlandske monarker optages kun 25 ordinære riddere i Hosebåndsordenen.

I de første århundreder optoges også kvinder i ordenen, men den tradition forsvandt for først at blive genoptaget i 1901, da Edward 7. optog sin dronning, den danskfødte prinsesse Alexandra, i ordenen. Herefter er der optaget en del kvinder. Dronning Margrethe blev hosebåndsridder 16. juni 1980.

Stengade 20

Af Bente Thomsen

I efteråret 2017 var et stort, overdækket stillads sat op rundt om bygningen på hjørnet af Stengade og Skyttenstræde. Mange har sikkert været nysgerrige efter at få at vide, hvad der foregik under afdækningen.

Denne korte beretning om istandsættelsen af huset bygger på oplysninger fra ejerne af ejendommen Annelise og Henrik Mohr og fra Finn Strabo, som har været arkitekt og totalrådgiver i forbindelse med restaureringen.

Henrik Mohrs mor er født i huset i 1910, men familien erhvervede det først i 1919. Siden da har det været i familiens besiddelse. De nuværende ejere har selv boet i huset siden 1974.

Husets historie

Stengade 20 er et af de ældste og fornemste bindingsværkshuse i Helsingør. Det betegnes som ”Borgmester Ivar Pe-

dersens Gård” og er opført omkring år 1600. Udover Stengade 20 omfatter ejendommen også en sidebygning, Skyttenstræde 12. Hele ejendommen gennemgik en omfattende restaurering i 1911 og blev efterfølgende fredet i 1919. Der har tidligere bl.a. været bageri og tobaksforretning i ejendommen.

Forarbejdet

I 2016 blev ejerne opmærksomme på, at der var problemer med malingen fra den foregående istandsættelse. Den skallede af, og gavlen mod Skyttenstræde var stærkt medtaget. Ejerne henvendte sig til arkitekt Finn Strabo, som påtog sig arbejdet med istandsættelsen. Først skulle der udarbejdes en handlingsplan, som skulle godkendes af Kulturstyrelsen. Derefter kunne arkitekten gå i gang med en undersøgelse af ejendommens tilstand. Det drejede sig om en undersøgelse af forekomster af råd og svamp, en miljøundersøgelse af de tidligere anvendte malingstyper og en inspektion af facade, gavl og tag foretaget fra lift. Det viste sig, at de tidligere istandsættelsesarbejder slet ikke levede op til nutidens krav vedr. restaurering af fredede bygninger. Ved renoeringen af forhusets gavl-bindingsværk var der brugt varmgalvaniserede beslag og ankre, som nu var rustne, men ingen dyvler og tapninger. Flere af disse metalbeslag og bolte var anvendt for at kompensere for manglende korrekt istandsættelse. Ikke alle kunne

Stengade 20. Detalje af facaden før restaureringen. Foto: Finn Strabo.

imidlertid elimineres i renoveringsprocessen, da det ville have været for beko-
steligt.

Der havde også været anvendt diffusi-
onstætte malinger med indhold af tung-
metaller på tavl, træ og bindingsværk,
hvilket havde givet alvorlig nedbryd-
ning af materialerne.

I første omgang blev der i foråret 2017
gennemført en miljøafrensning fra et
let facadestillads, så de uhenigtsmæs-
sigt malede overfladelag blev fjernet.
På baggrund af forundersøgelserne ud-
arbejdede arkitekten det endelige reno-
veringsprojekt, som lå færdigt i som-
meren 2017. Projektmaterialer blev på
kort tid godkendt i Kulturstyrelsen, og
renovering og restaurering kunne gå i
gang.

Udførelsen af arbejdet

Arbejdet med istandsættelsen gik i
gang sidst i juli 2017.

Taget, som var lagt om i 1970, var før-
ste etape. Tagsten, mørt underpap og
dårligt træ blev alt sammen fjernet.

Ved retableringen af taget har man i vi-
dest muligt omfang genbrugt de gamle
Frederiksholm-vingetagsten, som blev
håndrenset og lagt op igen. Der er sup-
pleret med genbrugssten fra Bergstens
tagstensdepot, så helhedsindtrykket af
taget fortsat er intakt med det oprindel-
ige patinerede udtryk.

Adskillige af bundremmene i bindings-
værket måtte udskiftes. I det hele taget
krævede indgrebene et omfattende un-
derstøttningsarbejde med specialfrem-
stillede midlertidige smedejernsløs-

Billedskærer Maria Hammerich i gang med arbejdet. Foto: Finn Strabo.

ninger i kombination med traditionelle ”soldater” og understøbninger. Meget af bindingsværket måtte også fornyes, og mange af tavlene mellem tømmeret mures op påny.

Samtlige tavl blev rensed ned til blank mur ved håndhugning, idet forundersøgelserne havde vist, at der mange steder var anvendt hårde cementbaserede pudslag. I videst muligt omfang blev de udtagne gamle mursten i normal- og munkestensformat omhyggeligt rensed og genbrugt. Hvor der tidligere havde været anvendt flensborgformat som dekoration i gavltavl, måtte disse alle udskiftes, da de var helt møre. Mellem dokker var der anvendt limsten, der alle er bevaret.

Adskillige af arbejderne har krævet højt specialiserede håndværkere, f.eks. bindingsværkstørmere. Et andet meget iøjnefaldende element er det omfattende billedskærerarbejde, som har været nødvendigt i forbindelse med udskiftningen af en del af det ornamenterede bindingsværk. Korsbølgebjælkerne, gesimserne, fyldholtene og konsolvolutterne er en væsentlig del af facadernes udtryk, og her er der lavet et fornemt arbejde med at genskabe de gamle dekorative ornamenter, hvor udskiftninger har været påkrævet. I løbet af arbejdsprocessen blev der udtaget træprøver til dendrokronologiske undersøgelser, der afventer en mulig samlet undersøgelse af flere bindingsværkshuse i bykernen. Renoveringsarbejdet var færdigt i begyndelsen af november 2017, hvorefter offentligheden kunne få indblik i de store fornyelser, som var sket.

*Detalje af facaden efter restaureringen.
Foto: Finn Strabo.*

Ved afslutningen af arbejderne er tavlene blevet kalket. Når temperaturen bliver til det i foråret 2018 skal træværket males med en blanding af pigmenteret linoliemaling og trætjære. Herefter vil der i mange år fremover stå en smuk, nyrenoveret og restaureret bygning i centrum af Helsingør, som for både fastboende og turister vil være et tydeligt minde om en by, som igennem århundreder har været et levende og velhavende handelscentrum.

Bygningen blev i februar 2018 indstillet til RENOVER-prisen, som uddeles hvert år i august.

Resterne af gården Ræveleje i Hornbæk Plantage. Foto: Torben Bill-Jessen.

En sommertur i Hornbæk Plantage søndag den 17. juni kl. 11.

En vandretur med Lone Hvass som leder

Plantagen er Danmarks næstældste plantage fra 1793, og den er faktisk det sted i Helsingør Kommune, hvor der er flest fortidsminder og fund fra forhistorien bevaret. Hovedtemaet på vores tur bliver sandflugtens rædsler i 1600-

og 1700-tallet, men vi ser selvfølgelig også på spor efter oldtiden. Ikke mindst bronzealderen og vikingetidens imponerende gravhøjsbyggeri og ikke at forglemme de over 200 år gamle ege og skovfyr fra plantagens ældste tid. Vi mødes på den store parkeringsplads ved Sandagerhusvej kl. 11. Se kort på hjemmesiden.

Derfra går vi til den af skovvæsenet fritlagte Ræveleje-bebyggelse ude ved kysten. Efter besøget i "Trolde-skoven" går turen langs stenalderskrænten oppe i plantagen. Derefter længere ind i plantagen for at se på sandflugtens ødelæggelser og et af de mest imponerende fortidsminder i Helsingør Kommune – det 1,5 km lange, godt 7 m høje sandflugtsdige ud mod Stenstrup og Saantes byjorde, som vi "bestiger". Det vil være praktisk med godt fodtøj, støvler hvis det er vådt vejr. Turen vil vare ca. 1,5 time.

Turen er gratis og tilmelding er ikke nødvendig. Man møder blot op. Se nærmere på foreningens hjemmeside.

Poznań-turen 28.5.-1.6.2018

Der er endnu enkelte ledige pladser på turen. Kontakt Elisabeth Thorsen på telefon 24 21 79 82 eller e-mail: elisabeth.p4@gmail.com. Se nærmere omtale af turen på foreningens hjemmeside.

Grundlovsmøde Flynderupgård

Traditionen tro er der grundlovsmøde på Flynderupgård den 5. juni om eftermiddagen. Programmet offentliggøres i dagspressen, på Flynderupgårds hjemmeside og på foreningens hjemmeside.

Sundtoldsmarkedet afholdes i år lørdag den 18. august kl. 10-16.

Er årets kontingent betalt? Hvis ikke, opfordrer vi til at indbetale det snarest.

Museumstur til Skåne lørdag den 25. august 2018

Mødested: Scandlines terminal oppe ved billetsalget kl. 8.15, hvor Elisabeth deler billetter ud til færgen. Husk pas eller gyldigt EU-kørekort.

I Helsingborg står Ingrid og modtager jer med bussen. I år går turen til Øster Göinge herred, det var her "snaphanerne" holdt til.

Første stop er Hästveda kirke som er fra omkring år 1200, kirken har kalkmalerier fra 1200- og 1500-tallet.

Vi fortsætter nordpå til Sibbarp skanse, hvor der står en stor mindesten over den danske oberst Knud Ulfeld som faldt i kamp i 1657.

Næste seværdighed er Skeinge borg, som er en ottekantet borgruin fra 1100-tallet. I dag ser man kun en to meter høj ringmur.

Frokosten skal vi spise i Osby. Efter frokosten kører vi til Broby Hembygdspark, som er et lille frilandsmuseum med 15 historiske bygninger. Her skal vi have eftermiddagskaffe.

Derefter kører vi til Knislinge Kirke, som har kalkmalerier fra 1400-tallet, en

gammel døbefont, en fin prædikestol fra 1747 og en smuk alteropsats fra omkring år 1600.

Hvis vi kan nå det, vil vi gøre stop ved Mala Stenar, som er et jernaldergravfelt med seks skibssætninger og rester af andre grave. Her vil der blive serveret øl og vand.

Derefter kører vi tilbage til Helsingborg, hvor Ingrid og buschaufføren siger farvel, og vi andre tager færgen hjem til Helsingør.

Vi har den glæde at kunne holde samme pris som sidste år.

Pris for medlemmer: pris 450 kr. incl. færebillet, frokost, kaffe, entre, samt øl og vand ved Mala Stenar.

For ikke-medlemmer er prisen 500 kr.

Tilmelding til Elisabeth Thorsen på telefon 24 21 79 82 eller e-mail: elisabeth.p4@gmail.com

Tilmelding senest torsdag den 16. august. Tilmeldingen er bindende.

HUSK PAS ELLER GYLDIGT EU-KØREKORT

Elisabeth Thorsen og Ingrid Dora Jarnbjer
Vi forbeholder os ret til ændringer.

Hästveda kirke.

Skeinge borg.

Broby Hembygdspark.

Returadresse: Helsingør Museumsforening
v/ Torben Bill-Jessen, Aarhusvej 69 b, 3000 Helsingør

Et af de ældste billeder af Stengade 20. Billedet er fra 1904.
Foto: Helsingør Museer.